

Polski plakat
cyrkowy

ze zbiorów Mariana
Widyńskiego

*Kocham cyrk, bo to jedyne miejsce
na ziemi, gdzie fantazja, wszędzie już
bezlitośnie przegnana, nadal króluje...*

Georges Armand Masson

Plakat cyrkowy ma ponad sto lat. Tworzyli go tak znani artyści jak Honoré Daumier, Marc Chagal, Georges Rouault, Georges Seurat, Henri de Toulouse-Lautrec, Edgar Degas, Pablo Picasso. Do listy tej dołączyć należałoby cały szereg polskich twórców zajmujących się plakatem, przede wszystkim po II wojnie światowej. Obok teatru, filmu, muzyki, cyrk był w czasie rozkwitu polskiej sztuki plakatu (w latach sześćdziesiątych i siedemdziesiątych) najbardziej charakterystycznym i wręcz klasycznym tematem. Nie narażony tak bardzo jak inne rodzaje plakatu na ingerencje cenzury, wolny od jakichkolwiek relacji z rzeczywistością polityczną Peerełu, stał się rodzajem artystycznego schronienia dla twórców go artystów. Dlatego doszło do sytuacji swoistej, a charakterystycznej dla sztuki dekady gierkowskiej: tematami cyrkowymi zajmowali się najlepsi polscy artyści - doborowa stawka - tworząc plakaty o bardzo wysokich wartościach artystycznych. Plakaty te tysiącami zdobiły mury miast i miasteczek w latach siedemdziesiątych; wszędzie, gdzie zajechał cyrk. Zatem plakat taki pełnił też funkcję edukacyjną, dzięki niemu szarzy obywatele zetknąć się mogli ze sztuką wysokiej klasy, która "zawędrowała pod strzechy".

Bardzo wysokie wartości artystyczne polskiego plakatu krytyka światowa określiła mianem polskiej szkoły plakatu. Jej podwaliny stworzyli graficy rozpoczynający swoją drogę artystyczną w latach pięćdziesiątych, należeli do nich między innymi Jan Młodożeniec, Waldemar Świerzy, Wojciech Zamecznik.

W ich twórczości silne tradycje przedwojennego plakatu spłoty się z nowymi prądami, łącząc elementy abstrakcji, kubizmu, ekspresjonizmu, surrealizmu, pop artu (docierającymi w okresie odwilży politycznej, chwilowego otwarcia na świat po 1955 roku). Polscy graficy używali przeróżnych technik: graficznych, malarstwa, fotografii, rysunku, serigrafii, kolażu często je zestawiając w jednej pracy. Brak wymogów komercyjnych czy rynkowych ograniczających rozwój

sztuki użytkowej, pewna artystyczna izolacja, spowodowały sytuację, w której artyści tworzący plakat mogli kierować się własnymi, nieskrępowanymi uzależnieniem od strony stricte reklamowej oraz informacyjnej prawami, doceniając wartości czysto artystyczne. Tę specyfikę polskiej szkoły plakatu najwyraźniej chyba dostrzec można właśnie obrębie plakatu cyrkowego. Komercyjne zachodnie plakaty cyrkowe, powstające na zamówienie poszczególnych, konkretnych cyrków, operują zwykle tą samą stylistyką niosącą czytelne informacje o oferowanych atrakcjach i możliwości ich zobaczenia. Polskie plakaty natomiast posługują się wysmakowaną metaforą, nie tyle literacką, co jej odpowiednikiem plastycznym, swoistą estetyką, szeroką plamą barwną, graficznym skrótem.

W zbiorach Mariana Widyńskiego oglądać możemy wiele prac czołowych polskich plakacistów, często należących do najwybitniejszych osiągnięć zarówno w zakresie plakatu cyrkowego, jak i plakatu w ogóle. Na wystawie zobaczymy między innymi plakaty: Waldemara Świerzego, Andrzeja Pałowskiego, Henryka Tomaszewskiego, Lecha Majewskiego, Macieja Urbańca, Mariana Stachurskiego, Rafała Olbińskiego, Jana Młodożeńca, Jacka Neugebauera, Jana Sawki.

Marian Widyński, Ostrowianin, zawsze lubił cyrk. Dlatego założył kolekcję, w której znajdują się przedmioty z nim związane. Obecnie zbiór liczy ponad 10 tysięcy eksponatów, w tym ponad 2 tysiące plakatów cyrkowych z całego świata. Największe mają 2,4 metry długości i 3,2 metry szerokości. Pan Marian posiada także ponad 2 tysiące programów cyrkowych, ponad 170 kaset video z nagraniami występów. Był dyrektorem cyrku "Wisła", zorganizował wystawy "Świat cyrku" w Ostrowie Wielkopolskim (1988) i w Grudziądzu (1990), "Polski plakat cyrkowy", "Zagraniczny plakat cyrkowy", "Największy cyrk świata". Przez dwa lata jeździł z objazdową wystawą "Świat cyrku". Należy do Krajowego Klubu Iluzjonistów, a także Stowarzyszeń Przyjaciół Cyrku w kilku krajach.

Sponsorzy wystawy

Polski plakat cyrkowy ze zbiorów Mariana Widyńskiego:

20-101 Lublin, ALZYGUNTOWSKIE 3

TEL. (0-81) 206-36, 248-54

FAX (0-81) 259-91 TLX 642138

Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowe

FAX-TEL

WOJCIECH URBAŃSKI

ul. PIŁSUDSKIEGO 12, tel./fax 240-61

Hilton
Dom Handlowy
✻
meble, dywany
Aleje Racławickie 21
tel. 336 - 38

Komisarz wystawy: Ernest Malik
Tekst w katalogu: Ernest Malik
Opracowanie katalogu: Magdalena Ujma

Galeria NN, ul. Grodzka 34, 20-112 Lublin, tel. 224-68.
Kierownik Galerii: Magdalena Ujma